

TORE TVARNØ LIND

Solbrud. Stormlyd

Det oldvestnordiske "stormr" kommer af det fælles-germanske "sturma", der igen er afledt af "stura", som betyder forstyrrelse (Etymologisk Ordbog, 2000).

Mødet

Vi sætter os ved et kommunalt træbord. Solbrud har et par dage forinden sagt ja til at mødes og tale om stormlyden i deres musik. Det er, som om Solbrud bliver til stormen selv, når de spiller. For at blive klogere på den lader jeg stormlyden rive mig med. Jeg tager del i den som lytter, som feltarbejdende metalforsker. Samtidig forsøger jeg at trække mig fri af stormen ved at gribe ud efter noget at holde fast i – noget konkret, nogle teoretiske greb.

Solbrud er hovednavnet på en lille, dedikeret mørkmetal-festival, der bærer navnet Bornhell. Jeg er gået langt fra min fætters hus ved Rø Plantage, hvor jeg overnattede, til det smukke forsamlingshus, Kyllingemoderen, midt i Bornholms klippeskov, Almindingen. Et par kilometer fra festivalpladsen bliver jeg mødt af to kulsorte ravne i flugt.

Ravnenes mørke, rungende stemmer giver ekko i nåleskoven og overdøver småfuglenes vedvarende lyde i krattet og de tætte graner. Et minuts tid efter blander sprøde, massive elguitarer sig med sensommerlydene i skoven: Solbrud har lydprøve på et monstrum af et lydanlæg, der er stadig et stykke vej til festivalpladsen. Senere erfarer jeg, at lydkvaliteten har været arrangørernes højeste prioritet: De

Bornhell-festivalplakat. Teltlejren talte 12 telte. Gengivet med tilladelse.

har lejet det musikanlæg, der tidligere stod på Plænen i Tivoli. Og her står jeg i duften af nåletræ og muldjord og ser på fugle. Ravnene, der siden 1980'erne er vendt tilbage til Bornholm som standfugl for at tage sig af vejkantens ådsler, varsler stormens komme for en nat midt i skoven.¹ Jeg tænker på trafikdræbte dyr, som atter bliver en del af livets kredsløb, når ravnene fortærer dem. Stormen efterlader ådsler i Solbruds atmosfæriske black metal, en påmindelse om livets endeligt.

tråd | [e-mail d. 11. september 2015, 09:10] Mange tak for samtalen på Bornhell om stormlyden i jeres musik! Må jeg komme forbi jeres øvelokale i næste uge og hente de to lp'er – vil det fungere? Mh Tore

Montageformen

Denne akademiske montage udspringer af mine musikantropologiske møder med Solbrud i perioden 2015-2018. Men hvorfor forfatte dette møde i montageform?

Solbruds musik er stemningsfremkaldende på måder, der minder om montageprincippet og giver associationer til det musikalsk-æstetiske træk fra romantikken: formbrud. Når jeg lytter, fører Solbrud mig tålmodigt gennem musikkens forskellige elementer, sekvenser og stemninger.

Jeg præsenterer materialet i montageformen² i den hensigt at yde det retfærdighed: Jeg ønsker at tage dets fragmenterede karakter på ordet, ikke at gøre vold på det. Musikstudier har ofte noget fragmentarisk over sig, der er sprækker og huller mellem de konkrete former for materiale, man undersøger. Man stykker det sammen. Men i stedet for at fylde sprækkerne ud med teoretisk-narrativ spartelmasse, i stedet for at glatte sammenføjningerne ud, ønsker jeg her at lade dem være, som de er.

Muligheden for flertydige forståelser af stormlyd står dermed åben i sprækkerne mellem de kontrasterende elementer. Det betyder ikke, at jeg udelader teori. Men den teori, jeg tager i brug, fungerer også som et kontrasterende element; den tjener ikke til en akademisk lukning som sådan.

Formen her – helt formløs er montagen trods alt ikke – rummer ganske vist et element af førelse, eftersom jeg har valgt tekstafsnittenes rækkefølge. Ligesom på film, hvor rækkefølgen af sekvenser og scener ikke er tilfældig, men valgt ud fra ønsket om at fremkalde en vis stemning. Sådan er det også her. Men som en relativt åben tekst er det meningen, at det usagte i fragmenternes kontrastfuldhed gerne skulle invitere læseren til selv at føje betydninger til.

Samtalerne med Solbrud finder sted sporadisk, og mange aftaler over en e-mailtråd må aflyses, før det endelig lykkes at mødes igen efter samtalen på Bornhell. I denne tråd etableres dialogen, og her i montagen er den grafisk letgenkendelig:

1 Se en kort *teaser* med uddrag af Solbruds musik til Bornhell her: <https://www.youtube.com/watch?v=XGxA5cbnMyg>

2 Under arbejdet med denne montage har jeg hentet inspiration i antropologen Anne Line Dalsgårds akademiske montage med titlen "Being a montage" (Dalsgaard 2013).

tråd | [e-mail d. 17. september 2015, 20:20] Selv tak for sidst, det var en fornøjelse. Jo, det skulle nok være til at finde ud af. Jeg tror vi øver mandag og onsdag aften næste uge. Hvis du kan være der 18.30 en af dagene er det fint. Vi kan evt. lige skrives ved når vi nærmer os? Mvh. Adrian

I pauserne mellem samtalerne med bandet tyer jeg til andre former for materiale, der kan fortælle noget om stormlyden. Det betyder, at min forståelse af Solbruds musik er en proces, idet jeg bevæger mig fra element til element. Elementerne er forskellige: E-mail-tråden, ord som stormlyd fra Solbruds egen hjemmeside og fra pressen, en lyd-kulisse fra en udstilling om storm og en roman, der omhandler mørke. Lyrikken, billedmaterialet og uddrag fra mine samtaler med musikerne gør deres stemmer nærværende. Og endelig skal deterritorialisering og formsprængning hjælpe mig med at åbne stormen op.

Jærtegn

Det urnordiske ord "jærtegn" betyder varsel. Solbruds andet studiealbum, *Jærtegn* (2014), er et varsel, som både spalter og forener etymologi, fonogram og live-optræden – et sortmetallisk stormvarsel.

Man kan lytte til albummet *Jærtegn* her: <http://solbrud.bandcamp.com/album/j-rtegn>

Jærtegn (2014). "Det er et album-sleeve i varme farver til en kold og ond musik", siger Adrian Utzon Dietz, som har stået for det grafiske layout. Midt i ildstormen skimtes en stregtegnet menneskeskikkelse, der understreger, at stormen i musikken på flere måder er menneskerelevant. Gengivet med tilladelse.

Solbrud

En kollega gav mig en dag en tallerken. En spisetallerken med en orangegul blomst. Solbrud, står der på undersiden. Solbrud kendte hverken til blomst eller spisestel, da de fandt på deres navn. Bruden, der føres til solen, er en offerhandling, måske er musikken bruden. Navnet er også et spil om lys og mørke: Solbrud rummer solens lys og sollysets brydninger, såvel som det endelige mørke, et brud i solen ville efterlade. Jeg er ganske vist mest interesseret i stormlyden, men efter at have læst et udkast til denne tekst understreger bandet, at lys/mørke-relationen er lige så vigtig (samtale d. 26. september 2018).

Stormtale

Hvordan Solbrud selv forstår deres musik, fremgår af deres hjemmeside: "... the aim [is] to forge melodic and evocative compositions in a raw, storm-like expression [...] creating an intense and atmospheric soundscape – or in fewer words: Black metal" (www.solbrud.com).

Storm stikker ud som et af de ord, der definerer det klangideal i Solbruds musik, som særligt kommer til udtryk på *Jærtegn*: Stormlyd er både bandets musikalske signatur og en klar genremærke for black metal. Solbrud er som skabende band selv med til at bestemme musikkens lyd.

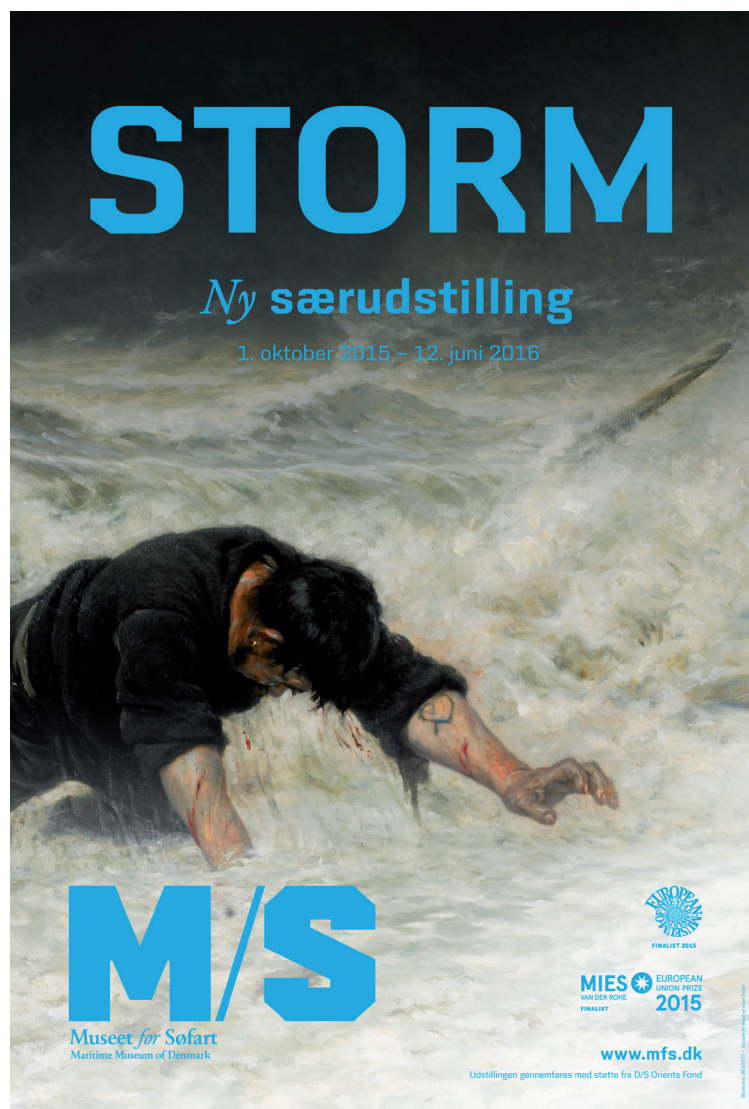
Anmelderne lod sig blæse omkuld af stormmetaforene. Anmelder på webmagasinet *gfrøck*, Ken Damgaard Thomsen (2014), anfører, at albummet "er et sandt sansebombardement med regn og stormslag piskende i ansigtet [...], så det føles som om huden skrælles af [...] du står bare i stiv modvind fra musikken med åben mund og armene bredt ud så du kan blive rensset godt igennem når et nummer, som "Sortedøden" raser fremad".

tråd | [e-mail d. 23. september 2015, 13:11] Hej Adrian. Jeg kan komme forbi senere i dag ved 18:30-tiden eller senere, sig til, hvad der passer jer bedst. Mh Tore

Der er en velkendt klang over ordet "storm", som i efterårsstormene, ikke som tyfon og tornado. Men i den lyriske vending "som en storm soten rammer hårdt" fra sangen "Sortedøden" er storm noget både dramatisk og fantasy-episk, og sprogbrugen har et strejf af urtid over sig, som gør den krav på en gammel sandhed. Stormtalen placerer Solbruds musik umiskendeligt i Norden og i en black metal-tradition, der samles om det frostbidte og vindblæste.

Lydkulisse

På Museet for Søfart i Helsingør hærger stormen over havet på en udstilling, som Solbrud har opfordret mig til at besøge, særudstillingen "Storm". Museets huskomponist, Hans Sydow, har produceret udstillingens lydkulisse, i hvilken han mikser Solbruds sang "Ursult" med reallyde: susende vind, mågeskrig og brusende bølger. Også den danske komponist Hakon Børresens 2. symfoni, op. 7 (1904), satsen, der hedder "Havet", er med. Sydow fletter Solbruds melodiske og atmosfæriske black metal sammen med gotismerne i Børresens orkestermusik og kobler den til søfartshistoriens

Plakat fra særudstillingen Storm med uddrag af "Frelst" (Valdemar Irmingier, 1891), Museet for Søfart (2015). Gengivet med tilladelse.

talrige og tragiske forlis. Udstillingen viser stormen som en uomgængelig del af sømændenes arbejdsliv, den har altid været håndgribelig og har haft skæbnesvanger betydning. Solbrud skrives ind i lydsporet til denne fortælling og bidrager til den lydlige dramatisering af stormen til søs.

tråd | [e-mail d. 23. september 2015, 13:17] Hej Tore, Jeg havde lige svedt det ud, men vi øver ikke i aften. Til gengæld er vi derude det meste af lørdag og søndag, fra kl. 12 af, hvis det fungerer. Mvh. Adrian

Plakaten fra udstillingen viser et brudstykke af den danske maler Valdemar Irmingers højdramatiske billede "Frelst" (1891). Den frelste kravler ud af stormen, og jeg spørger mig selv, om billedet egentlig handler om stormen? Er stormen ikke blot det, sømanden må igennem, for at gense sin elskede? Det vidner det tatoverede hjerte på venstre arm om, den blodige arm, der løftet fra havets fråde rækker ud af stormens mørke.

Irmingers storm er på sin vis en meget konkret sømandsstorm, som Solbruds black metal-stormlyd er tilpasset, mikset sammen som den er med reallyde og Børresens symfoniske nyromantik. Solbrud synes godt om udstillingen og finder det spændende, at andre kan bruge deres musik til at se sammenhænge, de ikke selv har overvejet. Det, jeg undersøger her, er imidlertid Solbruds stormlyd som noget, der er knapt så konkret og kontekstbestemt som stormen på udstillingen.

I sangen "Ursult" findes intet tegn på begær efter en elsker hinsides stormen, og ingen frelsende kyst er i sigte: Stormen i "Ursult" er menneskehedens undergang, musikken er mørkets altfortærende kraft, og kroppene, der er skyllet op på land, er de afsjælede ådsler, ikke de frelste.

I en senere samtale bekræfter Ole Luk: "Nej, der er ikke specielt meget frelse og sådan noget at finde i vores musik". Troels Hjorth bifalder: "Nej, det går bare under, det hele" (samtale d. 26. september 2018).

Klippemennesket

Mit møde med Solbrud strækker sig over tid. Det er, som jeg nævner ovenfor, et møde i sin vorden. Vi mødes, bliver afbrudt. Jeg bliver inviteret, de aflyser, og e-mailtråden dør lidt ud, men tages så op igen. Flere gange. Vores samtale er i udstrakt tilblivelse, og en række mere eller mindre tilfældige møder med bandmedlemmerne under koncerter med andre bands bliver til små, men afgørende gennembrud.

I en uventet lang e-mail i tråden bekræfter Ole Luk, at det er rigtigt set, når jeg i "Klippemennesket" genkender Platons hulelignelse, en af klassikerne i den europæiske idéhistorie. E-mailen rammer mig, ligesom en pludselig regn overrumpler en støvet vandringsmand. Ole uddyber:

"Jeg synes Platons hulelignelse er utroligt aktuell i dagens samfund. Der er bålet og spejlbillederne så bare byttet ud med et fjernsyn/iPad/mobiltelefon. Det bliver folks virkelighed og dermed også det, de baserer deres viden på. Men det er jo ofte en sløret virkelighed, [som det] kan være svært at se ud over [...], når man er blevet præsenteret for den længe nok" (e-mail, d. 10. april 2015).

tråd | [e-mail d. 3. december 2015, 17:05] Hej Tore, du sagde til By the Patient-koncerten, at du godt kunne tænke dig at snakke med os igen. Skal vi finde ud af noget i den nærmeste fremtid? Mvh
Troels

I sangen skimtes en vis utålmodighed med samfundets dårer, ikklædt Ole Luks lyriske, særegne udtryksform. Historiefortællerens sprog lugter af gamle salmebøger og orakelvisdom, og samtidig emmer tonen af menneskekritik og foragt for dem, der blot stiller sig tilfredse med livsløgne:

Løgnens flammer sender skygger på jagt – foregiver en sørgelig sandhed. Blot intet end en illusion – næring for de trælbundne sjæle. // Det hule menneske med skyggelagte sind, så fastholdte, jeg fyldes af ubehag. Thi for de i forstanden slemt tilredte, der vil sandhed svie som løgn. // Vækkes vil de ej, selv når sandhed åbenbares. Min retfærdige vrede overgås kun af deres fattige evne. Fanget i flammernes indelukkede mørke. I løgnens højborg, men oh, så salige. Lad de ubefæstigedes lys skinne for de nedbøjede. Lad solen herske de kyndiges rige. // Vandrer bort i ensomhed – alene væk fra det grufulde sted. Jeg vandrer til tåbernes sang dør ud, og hulens lys bliver besejret af mørke. Begravet levende, lad flammerne æde de allerede døde.

Storme i rocken

Jeg taler om Solbruds stormlyd som noget enestående, selvom storme er både hørt og set mange gange før i musikhistorien. Sange, hvori stormen er et billede på menneskets trængsler, hvad enten de er af eksistentiel karakter eller symboliserer alt det grusomme, de elskende må gå igennem, før de kan forenes, er talrige. Tag fx "Riders on the Storm" (The Doors), "Through the Storm" (Aretha Franklin), "In from the Storm" (Jimi Hendrix), "Storm Out on the Sea" (Dixie Chicks), "The Storms of Life" (Randi Travis), "Raging Storm" (Cindy Lauper), og "Stormbringer" (Deep Purple). Rod Steward krydser "stormy waters" i hittet "I am Sailing". Listen er lang og inkluderer storme i Vivaldis barokmusik og talrige operaer, og en klaversonate af Beethoven bærer navnet "Der Sturm" (nr.17, op. 31, 2).

The Storm er også navnet på et tidligere dansk poprockband, og et ganske nyt hardcore act kalder sig We Are Among Storms. Solbrud er langt fra de eneste i metalscenen, der refererer til storm: Det elektroniske opslagsværk *Encyclopaedia Metallum* har registreret 211 navne på metalbands og ikke færre end 5.394 titler på metalsange, hvori ordet storm indgår (emnesøgninger på www.metal-archives.com, besøgt d. 10. september 2018).

Stormen er en arketype. Hos Solbrud er stormen imidlertid ikke af den slags, som helten i et kvad eller sømanden i et kunstværk overlever; den er hverken bandnavn eller sangtitel, og storm-statistikken gør mig ikke klogere. Nok er den et tema, men det centrale ved stormen her er, at den peger på et særligt træk ved Solbruds lyd. Den er noget andet og mere end en metafor.

Storm-i-sin-vorden

Jeg rækker ud efter den idé om deterritorialisering af lyd, ifølge hvilken musik ikke så meget betragtes som en *repræsentation af noget i verden*, men snarere er i konstant tilblivelse som noget, der *griber ind i verden*. Idéen stammer fra Gilles Deleuzes og Félix Guattaris værk *Mille Plateaux* (1980), på dansk *Tusind plateauer* (2005), og sættes i relation til metalmusik af litteraten Ronald Bogue: "... words do not represent things as much as they *intervene* in things, performing 'incorporeal transformations' of bodies through sound and speech-actions" (Bogue 2004, 107-108).

Der er noget her, som måske kan bruges til at forstå, hvad stormlyden er, når den ikke er en repræsentation eller imitation af en bestemt stormlyd, men lyden af en

storm, der etableres i den musikalske situation, hvad enten musikken spilles *live*, som på Bornhell eller i Vega, eller bare derhjemme på grammfonen. Jeg begynder at forstå stormen som noget, der bliver til i musikken, ligesom fuglestemmerne i Messiaens musik:

Ifølge Bogue er Olivier Messiaens værk *Calalogue d'oiseaux* (1956-58) en musikalsk fuglebog, hvor komponisten interagerer med fuglesang. Fuglenes sangstemmer skal forstås som deterritorialiserede fra deres fuglebiologiske verden og omarbejdet til klaverstykker eller fuglestemme-musik. Disse stykker imiterer ikke fuglestemmerne, melodierne repræsenterer ikke fuglestemmerne: I menneskets klaverhænder bliver fuglestruberne formet til *nye* lyde:

For Deleuze and Guattari, Messiaen's interaction with birdsong is a paradigmatic instance of the musical process of becoming other, a becoming-bird in which something passes between the fixed coordinates of human music and birdsong to produce new sounds (Bogue 2004, 97).

Er det mon også sådan, Solbrud interagerer med storm? Solbruds musik er ikke en repræsentation af en bestemt storm, deres musik *er* storm. Eller snarere, storm-i-sin-vorden: Solbruds musik er en storm i tilblivelse, en *becoming-storm*, mens den spiller. Den er i konstant tilblivelse og afvikling, en vekselvirkning, som er central for idéen om deterritorialisering:

"The becoming-animal of the human being is real, even if that something other the human being becomes is not" (Deleuze & Guattari 2014, 278). Deleuze og Guattari tager udgangspunkt i dyreriget, men idéen er også anvendelig på vejrliget, tænker jeg. I black metal er det altid dårligt vejr. Stormen skal ikke forstås som en tilstand, men som det "andet", dyret, eller stormbæstet, der er i endeløs tilblivelse og forvandling, når Solbrud spiller. Måske forvandlingens betydninger kun viser sig i fragmenter, kun lader sig forstå i glimt?

tråd | [e-mail d. 7. december 2015, 16:21] Hej Troels. Ja, lad os det.
Hvornår kan I? Og hvad er adressen? Mh Tore

Når musikken stopper, bringes storm-spillet til ophør. Men i kroppen og sindet efterlader det spor af glimtvisse åbninger mod det mulige. Er det måske derfor, jeg som lytter føler mig oplivet over, hvor sort det ser ud for menneskeheden? Det er måske det paradoksale ved Solbruds black metal: På den ene side er musikken en kritik af menneskeheden og varsler dens undergang, på den anden side rummer den en frigørelse, som overskrider undergangen.

Rumklang

Vi har aftalt at mødes *backstage* på spillestedet Vega i forbindelse med en koncert. Solbrud spiller på A Colossal Weekend, en festival for alternativ, mørk og progressiv musik. Under den lange samtale beskriver Solbrud de hurtige tempi som et "aggressivt drive" (samtale d. 14. maj 2016). De mange lag af *distortion* i guitarerne, der spilles tremolo, overlader *drivet* helt og holdent til Troels Hjorths trommespil, som pisker

Solbrud spiller live på Godset, Kolding 2013 [download fra <http://solbrud.com/downloads/>]. Foto: Katja Michaelsen. Gengivet med tilladelse.

derudad i trioler og 16-delsfigurer: *blast beats*, en rytmisk reference til intense og ødelæggende fænomener som fx en sprængning, der matcher guitarernes "ubønhørlige og fræsende lyd". De to guitarer har forskellige lyde: Ole Luk fremhæver diskant og bas-tone i sin forvrængede guitarlyd, og hans guitar er stemt ned i *drop-d*, så han kan tage en dyb d-akkord. Den er ofte i brug. Adrian Utzon Dietz spiller derimod i *standard tuning* og har en mere varm mellemtone i sin guitar. I underbunden dunder Tobias Hjorth pulserende på bassen. Sådan opbygger Solbrud kollektivt store, brede akkorder; massive mure af klang over flere oktaver.

Akkordskiftene er flydende som lysbrydninger i tåge, der smelter sammen. Som andre metalbands vægter Solbrud præcise akkordskift højt. I starten, da jeg lyttede til *Jærtegn*, hørte jeg overgangene mellem akkorderne som "perfekt ujævne". Det var de ord, jeg syntes bedst beskrev det, jeg hørte. Men Solbrud kan ikke genkende deres akkordskift som ujævne; det lyder forkert, og de bruger andre ord. Da vi ved en senere lejlighed taler sammen, byder de ind med en teknisk forklaring og mener, at det, jeg hører som *ujævnt*, måske snarere skyldes lydeffekter som *rumklang* og *delay*, som Solbrud bruger på albummet sammen med de mange lag af *distortion*:

"Når vi spiller en storm, så bruger vi rumklangen... så smelter det hele sammen [...] Vi skifter [akkorder] samtidig, men med rumklangen så bliver det mere flydende [...]. Sammensmeltning bruger vi tit om det. Vi taler om, at det flyder sammen" (Troels Hjorth, samtale d. 26. september 2018).

Adrian Utzon Dietz tilføjer, at *delay*-pedalen både forsinker lydsignalet med nogle millisekunder og får det til at lyde, som om der er en guitar mere, hvilket gør, at anslagene også kan drukne i lydbilledet. Dertil kommer *reverb*- og *overdrive*-effekter på bassen, som er en slags forvrængning, der også får bassen "til at lyde mere *powerful*. Og er med til at gøre hans [Tobias Hjorths] måde at spille på mere sammenflydende [...] Så den ikke lyder for meget som en helikopter". Adrian tilføjer: "I virkeligheden kan man sige, at strengeinstrumenterne er som strygere. Der er selvfølgelig også kras i anslaget, men det kommer mere over mod at være en konstant og jævn flod af lyd".

Når vi spiller en storm

Når Solbrud bruger udtrykket "når vi spiller en storm", fortæller det mig, at stormlyden er et veldefineret musikalsk element, forstået på den måde, at musikerne hver især ved, præcis hvad de skal spille, når de spiller en storm. Det var nemlig ikke så klart i de første svar, Solbrud gav, da jeg talte med dem på Bornholm. Dengang havde jeg en fornemmelse af, at samtalen cirklede om stormlyden i stedet for at komme den nærmere, og jeg måtte selv lytte og analysere mig frem til den. Men under den seneste samtale i København, tre år efter vores første møde på Bornholm, tilbyder Troels denne definition af stormlyden:

"En storm er et traditionelt *blast beat*, så har vi guitarerne, der picker 16-delene i samme tempo som *blast beat*et, med samme underdeling og med rumklang på. Og så har bassen *overdrive* på, og hvis der er vokal med, så er den helt smurt ind i rumklang. Og følelsesmæssigt, så er det sådan, at man giver sig selv... jeg er i hvert fald lidende, når jeg spiller de trommer der [...] Den [stormen] ligger altid mellem 150 og 180 bpm [...] Man lever sig helt ind i det. [...] Det er, som om vi låser sammen i de 16-dele". Og Adrian bifalder: "Ja, alle *Jærtegn*-numrene er ligesom i maks.-tempo af, hvad der kunne lade sig gøre" (samtale d. 26. september 2018).

Formsprængning

Samspillet mellem trommerne, der giver form og struktur i sangene, og de strukturflygtige guitarer med de mange lydeffekter, minder om elementer i den formsprængning, der kendetegner Richard Wagners musikalske æstetik.

Det er de flydende overgange mellem akkorderne i Solbruds musik, der får mig til at tænke på formsprængningerne i romantikkens musik fra det 19. århundrede. Wagner så sin tids overleverede kunstneriske former som pålagte og løgnagtige og gjorde op med dem for at sikre det frie udtryk i kunst og musik. I stedet for at lade sig binde af traditionelle formskemaer sigtede Wagner mod at skabe en "følelsesstemning" i sin musik – en stemning, der dog ikke er formløs, men rummer "et element af førelse" (Damm 2011: 117; de la Motte-Haber 2000: 186-188). Sammensætningen af Wagners musik er ikke tilfældig: Overgangene mellem de enkelte, ofte kontrasterende elementer skulle forløbe "umærkeligt" og føres med kunstnerisk sans. Der er tale om en "overgangens kunst" (Damm 2011: 117). Hans hyppige brug af synkoper, som fx i for-

spillet til 3. akt i operaen *Parsifal* (de la Motte-Haber 2000: 187-188), kan tolkes som en sløring af det formmæssige grundmønster.

tråd | [e-mail d. 8. december 2015, 08:45] Hvordan passer det dig med d.15. dec., kl. 19-22, eller d.17. dec., kl. 19-22? Det er den sidste bunker i gaden. Mvh Troels

For Wagner betød formsprængningen også et opgør med de sociale omgangsformer og samfundets traditioner i det hele taget. Ifølge litteraten Thomas Theilmann Damm betragtede Wagner de overleverede former som "politisk betændte" og mente, at flertallet af borgerne levede "ufrit, det vil sige under bestemmelser, som er pålagte og tilfældige, uden "indre nødvendighed". Det er slaveri af gavn. Opgøret med konventionerne indebærer derfor afviklingen af staten [...]" (Damm 2011: 118). Når jeg dvæler ved dette element, skyldes det, at der skimtes en vis anarkisme i dette formopgør; en samfundskritik, som også findes i Solbruds følelsesstemning-skabende musik. Det falder lige for at sammenligne vendinger som *trælbundne sjæle* og *løgnens højborg* fra sangen om "Klippemennesket" med Damms ordvalg – om end Solbruds musikalske univers og politiske samtid i øvrigt er ganske anderledes end Wagners.

Jeg lytter til sangene og hæfter mig ved deres form. De har et klart montage-præg – stykket sammen af fragmenter. Tag "Ursult" som eksempel: Sangens riffs eller melodiose temaer og de fire vers (der er intet omkvæd) følger det ene efter det andet i sekvens (a + b + c + d + osv.) med enkelte korte mellemspill og sagte passager af ro og lys, der bryder lydintensiteten. Hovedtemaet og akkordsekvenserne går igen gennem hele sangen, som afsluttes med et par minutters guitarstøj og ambiente støjlyde, der fader ud. Overgangene mellem sekvensens enkelte led er glidende.

Jeg overfører idéen om *overgangens kunst* på sangens sekventiske form og de flydende overgange på akkordskiftene i Solbruds musik – på et musikalsk opførelsespraksis-niveau er de konkrete *overgange*. Det er imidlertid i samspillet med trommerne, strengeinstrumenternes rolle bliver tydelig. Den fremdrift, guitarerne undslår sig, findes i trommerne, der leverer den klare rytmiske struktur, som ifølge guitaristerne er ekstremt vigtig: "Det kan være svært for os at høre de dybe trommeslag oppe på scenen [...], hvis ikke der var markeringer på bækkenerne, så kan det godt komme til at sejle" (Ole Luk, samtale d. 26. september 2018). De klare betoning i Troels' trommer har altså den praktiske funktion at levere en puls, som musikerne kan følge sammen. De kontrasterende, *forvrængede* og flydende strømme af guitarlyd kan på den baggrund høres som en musikalsk gestus, der skaber desorientering og truer strukturen med opløsning i både praktisk og psykologisk forstand. Betyder det, at stormlyden er transcenderende? Er det i rumklangen, kimen til frigørelse sidder?

I forhold til romantisk musik er det under konfrontationen med denne opløsning af objektets klarhed og orden, at subjektet selv trues med at gå i opløsning. Jeg antydede tidligere, at stormen hos Solbrud må være menneskerelevant. Måske er dette det eksistentielle spørgsmål, individet må tumle med, måske er det netop *muligheden* for samfundets og egoets opløsning, erfaringen af Solbruds stormlyd tilvejebringer?

Koncert på festivalen A Colossal Weekend, spillestedet Vega i København, d. 14. maj 2016.

Foto: Peter Troest. Gengivet med tilladelse.

Stormens stemme

Ole Luks hvæsende vokal er bandets femte instrument. Selvom den er "high pitched", karakteriserer bandet Oles vokal som "growling". Ole siger selv mod en "frostbidt" vokalkvalitet – et ikonisk kendetegn for black metal siden 1990'ernes norske scene. Det er en anti-melodisk, "ond og kold" stemme (det kalder han den selv), som stammer fra Nordens isstorme (samtale d. 14. maj 2016). I deleuziansk forstand kan denne stemme forstås som stormen selv, et hvæsende dyr. Ole er ikke-sangstemmen, der dikterer sangenes strofer. Samtidig er den også ikke-Ole, en forvrænget, ikke-menneskelig stemme. Den er inhuman, i transformation, i færd med at blive noget andet, primitiv som et skrigende bæst, en hylende blæst. Brugen af stemmen på kanten eller på den anden side af det semantisk tydelige (det er krævende at tyde ordene blot ved at lytte) understreger stormen i stemmen, hvilket fører til idéen om vokalen som *storm-i-sin-vorden* (eller *a becoming-storm*). Vokalen er desuden "smurt helt ind i rumklang", så den smelter sammen med lyden fra strengeinstrumenterne. Stemmens materialitet træder i forgrunden, og jeg prøver at identificere dens væsen, alt imens diktionen af lyrikken bliver ikke-vigtig.

Den inhumane growling placerer paradoksalt nok samtidig mennesket i stormen og gør den menneske-relevant: Der er én derude i stormen, hvad mon han laver der, hvad mon han vil? Er han en fjern stemme i stormen, og hvad siger han? Er han oraklet, stormens budbringer? Eller en privilegeret fortællerstemme, der beretter om stormens ødelæggende kraft? Sangteksterne skal derfor med alligevel; måske rummer de svar på, hvad stormlyden kan være.

Tekstens stavelser falder ikke konsekvent på noget tidspunkt og følger ikke en metrisk logik eller konsekvent rytmisk brug af et-slaget eller optakterne. Sådan er sangene heller ikke skabt: Ole placerer ordene og stavelserne på de steder i det musikalske flow, hvor bandet i fællesskab er blevet enige om, at de "lyder godt" eller "falder naturligt", efter at sangen for instrumenternes vedkommende er færdigkomponeret.

Blæsebølge

Solbrud iscenesætter selv stormen med simple effekter: Bag musikerne ses stroboskoplusets lyn, der flænses mørket og får dem til at fremstå som utydelige silhuetter, mens røgen fra røgmaskinen er tågen, som musikerne delvist bliver væk i, og de elektroniske blæsebølge river i musikernes lange hår. Der er intet læ.

[tråd | \[e-mail d. 8. december 2015, 09.59\] Det er fint med torsdag d.17. dec. Jeg kommer lidt i syv. Mh Tore](#)

Under en koncert i DR Koncerthuset d. 24. november 2017 måtte Solbrud af sikkerhedshensyn ikke bruge røgmaskinen. Det brød Ole Luk sig ikke om: "Der var ikke nogen tåge at gemme sig i", som han udtrykte det, hvilket betød, at de kom "for tæt på publikum". Røgen er altså vigtig i dramatiseringen og bidrager til den desorienterende følelsesstemning.

Stilhed

Volumen er intens, vedvarende og insisterende – lige bortset fra de stille passager, som gør det muligt at ane stormens omfang, mens man når at snappe efter vejret. Troels Hjorth fremhæver disse passager som steder, hvor det "lysner lidt op". Musikerne, hvis hænder dermed får en kort pause fra de fysisk krævende spillebevægelser, tilkendegiver selv, at det er hårdt at spille et sæt med mange, lange sange på sætlisten. Men disse pauser er kortvarige og afbrydes brat. Måske tages stormen, naturkræfterne, i ed: Stilheden skaber forventning og nærer lysten til at blive blæst omkuld.

Sortedøden

Oh, hvilken stilhed – så stille før stormen skal hænge. Og hænge skal den, som et sagte tæppe af død. Oh, hvilken rædsom prydelse, den krybende død. Folket falder som på stribe, som en storm soten rammer hårdt. // Under flossede sejl og under vinger så sorte. Skibet med din sjæl ombord pløjer det uvenlige hav. Kursen er sat mod evigheden, stævner mod din grav. // Trukket i døden med en isnende hånd. Og stilheden sig breder, dødsvingen er bredt ud. Folket falder på stribe, som en storm soten rammer hårdt. // Fortæres skal din krop, ædes op af sygdom. Tungt hænger det mornede kød. Hud som læder, af bylder så sorte. Benet skærer den lasede hud. // Under flossede sejl og under vinger så sorte. Skibet med min sjæl om bord pløjer det uvenlige hav. Kursen er sat mod evigheden, stævner mod min grav. Hvileløst, drevet rundt fra kyst til kyst. Blot for at finde den evige død. Men endelig jeg må indse, kun i døden vil jeg finde mit endelige: fred.

Sangen "Sortedøden" handler først og fremmest om pesten. "Men da jeg skrev teksten", fortæller Ole Luk, "havde jeg ikke blot tanker på den sorte død i middelalderen, men ligeledes på de plager, vi som mennesker kan opleve i dag. Det er naturligvis forskelligt, hvad folk oplever som en plage, men jeg kan ikke lade være med at tænke på hvor meget "forurening" man som menneske er udsat for i dag. Det handler for mig meget om, hvad medierne udspyr af rent ud sagt lort. "Sortedøden" handler om flugten fra det uundgåelige" (e-mail, d. 10. april 2015).

To historier

I e-mailen forklarer Ole Luk mig, at sangene på *Jærtegn* har to historier. Den ene er den umiddelbare i sangenes eget univers, de lyriske billeder, den anden er "en vis kritik af både samfund og menneske". For eksempel handler sangen "Afbød" om "kongen, der tryner befolkningen og udnytter sin magt til eget forgodtbefindende. Man kan trække en parallel til dem der sidder på [...] magten herhjemme i Danmark, i [...] hele verden", siger Ole og peger på, at stormen har en retning: "Denne magt skal styrtes i grus!"

Slutnummeret "Ursult" tegner en dystopi. Ole nævner "den evige hunger efter magt og rigdom. Igen kan der trækkes paralleller fra historien om besætningen [...] der lokkes med på togt [og loves] guld og grønne skove, til magthaverne i dag, der tager kortsigtede beslutninger for egen vindings skyld, men under formaninger om at det er i alles bedste. [De] slipper ofte af sted med denne svig, hvor de nok burde gå under med besætningen i stedet".

tråd | [e-mail d. 16. december 2015, 11:24] Hej Tore. Vi har desværre aflyst vores øver i morgen, så vi kommer ikke til at være derude alligevel. Var det noget der hastede for dit vedkommende, for ellers foreslår vi at vi mødes efter jul, når vi begynder at øve igen. Vores plader ligger også i øveren, så du kan bare få dem med der. Mvh Ole

Ikke en idyl

Solbruds musik og dens leg med formsprængende rumklang rummer en samfunds- og modernitetskritik, men udtrykker ikke en tilbagevenden til en prækristen fortid (som modsat optager visse dele af den sataniske black metal). På trods af sangenes arkaiske sprog og de æstetiske elementer fra tidligere romantisk musik, som jeg sammenligner den med, er musikken uden en egentlig romantisering af fortiden. Solbruds sange tegner ikke en fortid, som lytteren kan søge tilflugt i, hverken i historisk forstand eller som episk black metal-univers.

Solbruds stormlyd er her en melankolsk væren-med-undergangen, som skal frigøre jorden fra menneskene, en ydre storm, et ydre mørke: tanken om at bevidne stormens ødelæggelser, den voldelige forvandling; at se de sorte fugle, ravnene og orme- ne tage over og indtage festmåltidet bestående af stormens efterladenskaber, ådslerne i vejkanten.

Fra Ursult

[...] Det blånende hav vil tælle mange lig // Lad de afsjælede kroppe skylle op på land // Utallige som Solegran [...]

Om ådsler

Troels: "Jeg tænker, ådsler, det lyder meget voldsomt. Det er mere sådan noget dødsmetal som Undergang [band fra København]. Men Ole, du synger jo også om ådsler...".

Adrian: "Der er jo elementer af det, noget råddenskab og forfald i teksterne, Ole, ikke?"

Ole: "Hm".

Adrian: "Men det gennemsyrrer det jo ikke på samme måde, som hvis det var Undergang eller Autopsy [dødsmetalband fra Concorde, Californien] eller sådan noget der...".

Ole: "Nej, nej...".

Adrian: "Fortæres skal din krop, ædes op af sygdom... det er jo ikke så unaturligt, det sker jo faktisk for de fleste mennesker. Det er en sandhed, man må se i øjnene".

Tore: "Hvordan er det nu i "Ursult?"

Ole: "Lad de afsjælede legemer skylle op på land".

Troels: "Det eneste hos mig er... Jeg ved ikke, hvor meget vi tænker på ådsler, når vi spiller..." (Uddrag af samtale, d. 26. september 2018).³

Hvis al musik var lys

Mørke og storme kan være ydre, komme udefra. Men måske tilbyder musikken at frigøre mig fra et indre mørke. Det er en anden tanke. Det er ikke undergangen som konkret forestående og ikke en navngiven klimakatastrofe, det er snarere den nagende, vedblivende fornemmelse af mørke og endeligt, der kommer indefra og føles meget virkelig. Angsten og afskyen. Måske taler musikken til det mørkeramte menneske, mennesket, der er låst fast i sine relationer?

Jeg husker en passage i en roman af Vigdis Hjorth (navnesammenfaldet med de to Solbrud-brødre er tilfældigt), i hvilken hovedpersonen er med en veninde på Eiffelbar

- 3 Ådslerne betyder altså mindre i Solbruds musik, end jeg først antog. Samtalen om ådsler griber ind i en vigtig diskussion om genredefinitioner, fx om, hvordan bestemte begreber og ord associeres mere med visse genrer end andre. Det er en diskussion, som jeg vil tage op andetsteds i det omfang, den kræver og fortjener. For nu er det tilfredsstillende at kunne konstatere, at *storm* er black metal, og *ådsler* er dødsmetal. Punktum.

og føler sig "taknemmelig over [...] at der fandtes mørke værtshuse, hvor man kunne gå ind og drikke sig fuld, for hvis alt skulle være oplyst hele tiden, måtte man bære mørket inde i sig selv, og det var ikke til at holde ud" (Hjorth 2017: 109; citatet er gengivet med tilladelse).

At lave feltarbejde i black metal-universet er på sin vis en vandring ind i mørket, ind i stormen. I den deltagende del af deltagerobservationen, musikanthropologiens centrale erfaringsmetode, er det ikke kun mit feltarbejdende, faglige jeg, der er til stede. Også de private og personlige subjekter er med som ledsagere til itonesættelsen af det menneskelige mørke, det stormomsuste, sænkede stemningsleje.

Jeg spørger mit faglige jeg, hvad der er formålet med at forske i Solbruds musik, hvorfor jeg lytter til deres black metal, hvad der skal komme ud af det. Og så slår det mig, at den vedvarende storm og det insisterende mørke i Solbruds sange føles som et godt sted at opholde sig, lidt ligesom det mørke værtshus, for hvis musikken var lys og let hele tiden, skulle jeg bære mørket inde i mig selv, og det kan være svært at holde ud.

April

Jeg venter på en e-mail fra Ole Luk. Da vi mødes til en koncert i Amager Bio, bliver vi enige om at tage tråden op igen efter påske.

[tråd](#) | [e-mail d. 10. april 2016, 19:55] ... Vi finder lige en dato, hvor det passer. Hilsen Ole

Referencer

- Bogue, Ronald. 2004. "Violence in Three Shades of Metal: Death, Doom and Black." I *Deleuze and Music*, redigeret af Ian Buchanan og Marcel Swiboda, 95-117. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Dalsgaard, Anne Line. 2013. "Being a Montage." I *Transcultural Montage*, redigeret af Christian Suhr og Rane Willerslev, 100-105. New York: Berghahn Books.
- Damm, Thomas Theilmann. 2011. "Overgangens Kunst: Modernitet og skepsis i Richard Wagners Æstetik". *Kultur & Klasse* 3 (1), 113-125.
- De la Motte-Haber, Helga. 2000. *Musik und Natur: Naturanschauung und musikalische Poetik*. Laaber: Laaber-Verlag.
- Deleuze, Gilles og Félix Guattari. 2014 [1988]. *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*, engelsk oversættelse af Brian Massumi. London: Bloomsbury Academic. [Originaltitel: *Mille Plateaux* (1980); på dansk *Tusind plateauer* (2005)].
- Etymologisk Ordbog. 2000. "Storm." *Politikens Etymologisk Ordbog*, redigeret af Jan Katlev, 598. København: Politikens Forlag.
- Hjorth, Vigdis. 2017. *Arv og Miljø* [roman], dansk oversættelse ved Karen Fastrup. Aarhus/København: Turbine.
- Solbrud. 2014. *Jærtegn*. Target Music/Mighty Music [LP, CD].
- Solbrud (hjemmeside): <http://solbrud.com/biography/>
- Solbrud (bandcamp): <https://solbrud.bandcamp.com/>
- Solbrud (Facebook): www.facebook.com/Solbrud/info/?tab=page_info
- Thomsen, Ken Damgaard. 2014. "Solbrud: Jærtegn" (5/6) [anmeldelse]. *gfrock*, <http://www.gfrock.dk/solbrud-jaertegn-56/>

Egne kilder: samtaler og feltarbejde

E-mailkorrespondance med Solbrud, september 2015-maj 2016.

Interview med Solbrud: a) interview på Bornhell-festivalen (Kyllingemoderen, Bornholm), d. 12. september 2015; b) interview på *A Colossal Weekend*-arrangementet (Vega, København), d. 14. maj 2016; c) interview på Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, KU, d. 26. september 2018.

Samtaler med bandmedlemmer fra Solbrud ved forskellige koncerter: By the Patient/Rising i By the Patients øvelokaler på Amager (d. 3. november 2015); ved Deaf-heaven/Myrkur i Amager Bio (d. 17. marts 2016); ved Rising/Orm/Fossils i Stengade (d. 29. april 2016); efter Solbrud-koncerten i DR Koncerthuset, d. 24. november 2017.

Musikantropologiske deltagerobservationer ved flere koncerter og festivaler i perioden januar 2015-november 2018, herunder Copenhell 2015, hvor Solbrud optrådte.

Interview med Andreas Bille Brahe, arrangør af Bornhell-festivalen (Kyllingemoderen, Bornholm), d. 13. september 2015.

Telefoninterview med Hans Sydow, huskomponist på Museet for Søfart, d. 3. december 2015.

Tak

Jeg står i udstrakt gæld til Solbrud for deres tid, store tålmodighed og voksende tillid. Lyrik og albumcover er gengivet med bandets tilladelse. Tak til Andreas Bille Brahe, arrangør af Bornhell, for tilladelse til at bruge plakaten som illustration. Tak til fotografen Peter Troest og Katja Michaelsen for at få lov til at bruge deres Solbrud-billeder. Tak til komponist Hans Sydow, hvis udtalelser og lydkulisse fortjener mere fylde end tildelt her – samtalen har været et vigtigt bidrag og vil også indgå i en kommende udgivelse. Tak til Museet for Søfart for at efterkomme mit ønske om at bruge plakaten fra særudstillingen som illustration, og til forfatter Vigdis Hjorth og forlaget Turbine for tilladelse til at anvende citatet fra romanen *Arv og miljø*.

Tak til mine kolleger Rikke Platz Cortsen, Kristine "Stine" Ringsager og Annemette Kirkegaard for begejstring og konstruktive kommentarer. Tak til mine anonyme peer reviewere for stof til eftertanke. Tak til Morten Michelsen for at pege på stormen som en gammel kending i musikhistorien og til Søren Møller Sørensen for at minde mig om traditionen for at beskæftige sig videnskabeligt med formløshed i romantisk musik. Tak til min (nu tidligere) studerende Christoffer Valentin Hildebrandt for inspirerende samtaler om Deleuze og ekstremmetal.

Endelig en stor og varm tak til min søn Hugo Peter Hoberg Lind for et godt øre og kritiske ord og til min fætter Jonas Lind og hans familie for godt selskab og husly på Bornholm.